

DAFTAR PUSTAKA

Sumber Arsip dan Peta:

Algemene Secretarie Grote Bundel Besluit (GBBT) “Voorschriften ter Uitvoering der Ordonnantie tot Regeling der Hereendiensten in de Residentie Probolinggo”, ANRI, No. 174.

Algemene Secretarie Grote Bundel Besluit (GBBT) “Ketentuan Kontrak Pengelolaan Probolinggo Stoomtram Maatschappij (PSM), ANRI, No. 249.

Algemene Secretarie Grote Bundel Besluit (GBBT) “Laporan tentang Bupati Probolinggo Wiriodidjojo yang Membuka Hutan dan Rawa-Rawa Untuk Dijadikan Sawah dan Tegalan”, ANRI, No. 277

Algemene Secretarie Grote Bundel Besluit (GBBT) “Voorwaarden van Aanbesteding voor het Vervoer van het Gouvernements Koffie, Zout, Gelden, Materialen, en Andere Goederen in –en door de Residentie Besoeki, alsmede van Gelden, Materialen, Andere Goederen, afkomstig van Soerabaja en Bestemd voor de Residentie Besoeki, van Probolinggo Naar de Plaats van Bestemming in de Residentie Besoeki, en Omgekeerd, Gedurende de Jaren 1894 tot en Met 1898”, ANRI, No. 359.

Algemene Secretarie Grote Bundel Besluit (GBBT) “Verzoek om de Voor het Beheer en Toezicht op de Pekalen-irrigatiewerken en op de Waterverdeeling daaruit bestaande Regeling te Handhaven”, ANRI, No. 684.

Algemene Secretarie Grote Bundel Besluit (GBBT) “ Keputusan Gubernur Jenderal tentang Ketentuan Kontrak Pengelolaan Garam di Probolinggo Pada Tahun 1898”, ANRI, No. 725.

Algemene Secretarie Grote Bundel Besluit (GBBT) ” Kumpulan Surat Permohonan Pengajuan Jabatan Bupati Probolinggo oleh Sejumlah bupati di berbagai wilayah Jawa”, ANRI, No. 797.

Algemene Secretarie Grote Bundel Besluit (GBBT) “Nota Over het Gebruik van Desawegen Ten Dienste van Ondernemingen van Landbouw of Nijverheid op Java en Madoera”, ANRI, No. 1204.

Algemene Secretarie Grote Bundel Besluit (GBBT) “Voorstel tot Aanteekening van Aanvaarding der Electriciteitsvergunning voor Probolinggo”, ANRI, No. 2627.

Binnenlandsch Bestuur “Besloten aan de Gemente Probolinggo over te Geven een Stuk Grond in Beheer Bij de Dienst der Staatspoor en Tramwegen op het Stationsempacement Probolinggo”, ANRI, No. 1518.

Binnenlandsch Bestuur "Opname van het Voltooide Gesubsideerde Werk: Het Verharden en Verbeteren van Eenige Wegen in de Chineesche en Arabische Wijken in Gemeente Probolinggo", ANRI, No. 1468.

Burgelijk Openbare Werken (BOW) "Onterpstukken voor het 2^e, Gedeelte Suppletie-leiding Djeroek Taman, afdeeling Kraksaan Residentie Pasoeroean", ANRI, No. 5730.

Burgelijk Openbare Werken (BOW) "Ontwerp 3^e Gedeelte der Werken tot Verbetering der Bevloeiing- Uit en de Afwatering door de Beneden Rondoningo", ANRI, No. 5732.

Burgelijk Openbare Werken (BOW) No. 5434.

Drie Maandelijk Overigt van het Geenmechten Maandig in Aangevallen in de Residentie Probolinggo 1874.

Encycopaedia Netherlands Indie (ENI), Tweede Deel 1918.

Inventaris Arsip Kartografi De Haan, ANRI. O. 14.

Inventaris Arsip Besuki "Laporan Mengenai Demografi Penduduk Karesidenan Besuki Pada 1865", ANRI, No. 10/2

Inventaris Arsip Besuki "Abstarct Settlement of the District of Probolinggo, ANRI, No. 90,

Inventaris Arsip Besuki "Laporan Mengenai Usaha Perikanan, Pertambakan, dan Perkebunan Tebu di Probolinggo", ANRI, No. 99

Inventaris Arsip Besuki "Staat Aantonende de Ontvangen Belastingen Land Middelen Over den Jaar 1836", ANRI, No. 108

Inventaris Arsip Besuki "Aantoning den Resultaten van de Suikercultuur in de Residentie Bezoeki, Afdeeling Probolinggo het Jaar 1834", ANRI, No. 109

Inventaris Arsip Cultures' "Nama-Nama Pabrik Gula di Probolinggo yang Diusahakan Melalui Mekanisme Sewa Tanah", ANRI, No.518.

Inventaris Arsip Cultures "Opgave Betreffende de Bosschen in de Residentie Probolinggo 1856", ANRI, No. 1631.

Inventaris Arsip Probolinggo "Laporan Jumlah Siswa, Jumlah Ternak, dan Jumlah Penduduk Probolinggo Pada Tahun 1880", ANRI, No. 25.

Inventaris Arsip Probolinggo "Algemeen Verslag der Residentie Probolinggo 1885", ANRI, No. 29

Inventaris Arsip Probolinggo "Algemeen Verslag der Residentie Probolinggo Over Het Jaar 1890, ANRI, No. 34

- Inventaris Arsip Probolinggo "*Algemeen Verslag der Residentie Probolinggo Over het Jaar 1891*", ANRI, No. 35
- Inventaris Arsip Probolinggo "*Residentie Probolinggo Politiek Verslag Over het Jaar 1873*", ANRI, No. 53
- Inventaris Arsip Probolinggo "Jumlah Penduduk Probolinggo Pada Tahun 1872", ANRI, No. 52.
- Inventaris Arsip Probolinggo "Laporan Mengenai Penerimaan Pajak di Wilayah Probolinggo", ANRI, No. 54.
- Inventaris Arsip Probolinggo "Laporan Mengenai Pemberontakan Probolinggo Pada Tanggal 9 Mei 1813 Kepada Raffles", ANRI, No. 56.
- Inventaris Arsip Probolinggo "Laporan Penggunaan Desa-Desa di Probolinggo Untuk Pembuatan Tambak, Tegalan, dan Persawahan", ANRI, No. 58.
- Inventaris Arsip Probolinggo "*Drie Maandelijksch Overigt van het geen Meltens Maandig in voorgevallen in de Residentie Probolinggo Gedurende het 2^e Kawartaal 1877*", ANRI, No. 60.
- Inventaris Arsip Probolinggo "Jumlah Penduduk Probolinggo Pada Tahun 1862", ANRI, No. 62.
- Inventaris Arsip *Cultures* "Laporan Mengenai Penyewaan Tanah Kraksaan oleh Seorang Pengusaha Bernama C. Hill", ANRI, No. 145.
- Handboek voor Cultuur & Handelondernemings in Nedelandsch Indie 1929.*
- Kaart van de Hoofdplaats Probolinggo en Omstreken.*
- Kaart de Suikerfabrieken Spoor en Tramwegen van Java en Madoera.*
- Memorie van Overgave Pasoeroean 1924 Resident J.M. Jordaen.*
- Memorie van Overgave Betreffende de Residentie Probolinggo Resident G. Scholten (1 Juli 1928- Desember 1931).*
- Memori Residen Pasuran G.H.H. Snell 20 Juli 1930.*
- Ontwerpen Stoomtram Verbinding Tusschen Probolinggo Bezoeki Situbondo door de Stoomtraam Maatschappij Oosthoek Java.*
- Plakatboeken 1897, Zestiende Deel, 1602-1811.*
- Regeering Almanak 1928.*
- Staat de Bevolking Over 1865 Residentie Probolinggo.*
- Staat de Bevolking Residentie Probolinggo Over het Jaar 1859.*

Staat de Bevolking Residentie Probolinggo Over 1867.

Staatsblad van Nederlandsch Indie 1870 No. 55 & No. 118.

Staatsblad van Nederlandsch Indie 1872 No. 116.

Staatsblad van Nederlandsch Indie 1872 No. 117.

Staatsblad van Nederlandsch Indie 1877 No. 197.

Staatsblad van Nederlandsch Indie 1877 No. 270.

Staatsblad van Nederlandsch Indie 1893 No. 172.

Staatsblad van Nederlandsch Indie 1934 No. 58.

Sumber Koran dari Perpustakaan Nasional (Perpusnas) Jakarta:

Tjahaja Timoer (Koran Tionghoa-Melayu) edisi 5 Januari 1914- 17 Juli 1914

Sumber Buku, Majalah, Jurnal, dan Terbitan Ilmiah:

Anonim. 1853. "Reis verhalen van G.G. van Imhoff over Java in het jaar 1746", dalam *Bijdragen tot de Taal-, Land-, en Volkenkunde (BKI)*, No. 1.

Baardewijk, Frans. 1993. *Changing Economy in Indonesia Vo. 14 The Cultivations System Java 1834-1880*. Amsterdam: Royal Tropical Institute.

Bastin, John Sturgus. 1954. *The Development of Raffles Ideas on the Land Rent System in Java*. 's-Gravenhage: N.V. Naderlandse Boek.

_____. 1957. *The Native Policies of Sir Stamford Raffles in Java and Sumatra: an Economic Interpretation*. Oxford: Clarendon Press.

Bernstein, Henry. 2015. *Dinamika Kelas Dalam Perubahan Agraria*. Yogyakarta: Insist Press.

Boeke, J.H. 1947. *The Evolution of the Netherlands Indies Economy*. Haarlem: H.D. Tjeenk Willink & ZN.

Boomgaard, Peter. 1986. *Between Sovereign Domein and Serville Tenure: The Development of Right to Land in Java 1780-1970*, (Amsterdam: Free Universiteit.

_____. 1990. *Changing Economy in Indonesia vol. 10: Food Crops and Arable Lands, Java 1815-1942*. Amsterdam: Royal Tropical Institute.

- _____. 1991. *Changing Economy in Indonesia vol. 11 Population Trends 1795-1942*. Amsterdam: Royal Tropical Institute.
- _____. 2004. *Anak Jajahan Belanda: Sejarah Sosial dan Ekonomi Jawa: 1795-1880*. Jakarta: Djambatan.
- Breman, Jan. 1980. *The Village on Java and the Earl-Colonial State*. CASP I.
- Burger, D.H. *Sejarah Ekonomis Sosiologis Indonesia Jilid I*, (terjemahan Prajudi Atmosudirdjo).
- _____. 1977. *Perubahan-Perubahan Struktur Dalam Masyarakat Jawa*. Jakarta: Bhratara.
- Cribb, Robert. 1994. *The Late Colonial State in Indonesia: Political and Economic Foundations of the Netherlands Indies, 1880-1942*. Leiden: KITLV Press.
- D' Angelis, Massimo, "Separating the Doing and Dead: Capital and the Continuous of Enclosure", dalam *Historical Materialism*.
- De Graaf, H.J. & Pigeaud, T.H. 2001. *Kerajaan Islam Pertama di Jawa: Tinjauan Sejarah Politik Abad XV dan XVI*. Yogyakarta: Pustaka Pelajar.
- Domis, H.J. 1836. *De Residentie Pasoeroeang op het Eiland Java*. 's-Gravenhage.
- Elson, R.E. 1984. *Javanese Peasants and the Colonial Sugar Industry: Impact and Change in an East Java Residency, 1830-1940*. Singapore: Oxford University Press.
- Furnivall, J.S. 2009. *Hindia Belanda: Studi Tentang Ekonomi Majemuk*. Jakarta: Freedom Institute.
- Geertz Clifford. 1983. *Involusi Pertanian: Proses Perubahan Ekologi di Indonesia*. Jakarta: Bhatara Karya Aksara.
- Gelpke, J.H.F. Sollewijn. 1885. *Ontwerp van eene Landrente Ordonantie*. Batavia: Ernst n Co.
- Giddens, Anthony. 1998. *Jalan Ketiga: Pembaruan Demokrasi Sosial*, (Jakarta: Gramedia).
- Hageman, J. 1860. "Geschied en Aardrijkskundig Overzicht van Java, op het Einde der Achttiende Eeuw", dalam *TBG Vol.IX*. Batavia: Lange & Co.

- _____. 1864. "Namen der Westerlijke Europesche Gezaghebbers, enz., op Java en Madoera", dalam *Tijdschrift voor Indische Taal-, Land-, en Volkenkunde (TBG)*. Vol. XIII. The Hague: Martinus Nijhoff.
- Harsono, Boedi. 1995. *Hukum Agraria Indonesia*. Jakarta: Djambatan.
- Harvey, David. 2010. *a Companion to Marx's Capital*. London: Verso.
- Heatley, Ron. 1982. *Other Java's Away From The Kraton*. Monash University Press.
- Kariana, I. Ketut. 2009. *Nagara Krtagama: Masa Keemasan Majapahit*. Jakarta: Kompas Gramedia.
- Kartodirdjo, Sartono. 1967. dalam "Politik Kolonial Belanda Abad ke-XIX", *Lembaran Sejarah*, (Yogyakarta: Jurusan Sejarah UGM, 1967).
- _____. 1973. *Protest Movements in Rural Java: a Study of Agrarian Unrest in the Nineteenth and Early Twentieth Centuries*. Singapore: Oxford University Press.
- _____. 1981. *Elite dalam Perspektif Sejarah*. Jakarta: LP3ES.
- _____. 1991. *Sejarah Perkebunan Indonesia*. Yogyakarta: Adhitya Media.
- _____. 2014. *Pengantar Sejarah Indonesia Baru 1500-1900: Dari Emporium sampai Imperium*. Yogyakarta: Ombak.
- Kuntowijoyo. 2002. *Perubahan Sosial Dalam Masyarakat Agraris Madura 1840-1940*. Yogyakarta: Mata Bangsa.
- _____. 2005. *Pengantar Ilmu Sejarah*. Yogyakarta: Bentang.
- Leirissa, R.Z 1996. *Sejarah Perekonomian Indonesia*. Jakarta: Departemen Pendidikan dan Kebudayaan.
- Lekkerkerker, C. 1938. *Land en Volk*. Batavia: Wolters Uitgevers Maatschappij n.v.
- Locke, John. 1924. *Two Treatises of Civil Government*. London: J.M. Dent & Sons Ltd.
- Lombard, Cluadine. 1991. "The Han Family of East Java. Entrepreneurship and Politics (18th-19th)". *Archipel* Vol. 41.

- Margana, Sri. 2012. *Ujung Timur Jawa, 1763-1813: Perebutan Hegemoni Blambangan*. Yogyakarta: Pustaka Ifada.
- Marihandono, Djoko (penyunting). 2008. *Titik Balik Historiografi di Indonesia*. Jakarta: Departemen Sejarah FIB UI.
- Mc Knight, T.L. & Hess, Darrel. 2000. *Physical Geography: a Landscape Appreciation*. NJ: Prentice Hall.
- Moertono Soemarsaid. 1985. *Negara dan Usaha Bina Negara di Jawa Masa Lampau: Studi Tentang Masa Mataram Abad XVI Sampai XIX*. Jakarta: Yayasan Obor.
- Mubyarto. 1991. *Gula: Kajian Sosial-Ekonomi*. Yogyakarta: Adhitya Media.
- Perelman, Michael. 2010. *The Invention of Capitalism, Classical Political Economy and the Secret History of Primitive Accumulation*. London: Duke University Press.
- Pranoto, Soehartono W. 2010. *Jawa: Bandit-Bandit Pedesaan, 1830-1942*. Yogyakarta: Graha Ilmu
- Pujiriyani, Dwi Wulan. 2014. *Land Grabbing: Bibliografi Beranotasi*. Yogyakarta: STPN Press.
- Raffles, Thomas Stamford. 2008. *The History of Java*. Yogyakarta: Narasi.
- Regeering Almanak Jaar 1880*.
- Rommelink, Willem. 2002. *Perang Cina dan Jatuhnya Negara Jawa 1725-1743*. Jakarta: Jendela.
- Renneft, J.W. Meyer. 1974. *Desa Rapporten*. Jakarta: ANRI.
- Ricklefs, M.C. 2008. *Sejarah Indonesia Modern 1200-2008*. Jakarta: Serambi.
- Schrieke, B. J. O. 2016. *Kajian Historis Sosiologis Masyarakat Indonesia: Kumpulan Tulisan Jilid I*. Yogyakarta: Ombak.
- Siagian, Renville. 2013. *182 Tahun Perkebunan di Indonesia (1830-2012)*. Yogyakarta: Yayasan Cempaka Kencana.
- Soetjipto, F.A. 1983. "Kota-Kota Pantai di Sekitar Selat Madura Abad XVII sampai Medio Abad XIX". *Disertasi*. Yogyakarta: UGM.

- Soehartono W. Pranoto. 1991. *Apanage dan Bekel: Perubahan Sosial di Pedesaan Surakarta (1830-1920)*. Yogyakarta: Tiara Wacana.
- _____. 2010. *Jawa Bandit-Bandit Pedesaan: Studi Historis 1850-1942*. Yogyakarta: Graha Ilmu.
- Soekanto, Soerjono. 1983. *Teori Sosiologi Tentang Perubahan Sosial*. Jakarta: Ghalia Indonesia.
- Soeroyo, A.M Djuliaty. 2000. *Eksplorasi Kolonial Abad Ke XIX: Kerja Wajib di Karesidenan Kedu 1800-1890*. Jakarta: Yayasan Untuk Indonesia.
- Suryo, Djoko. 1989. *Sejarah Sosial Pedesaan Karesidenan Semarang 1830-1900*. Yogyakarta: PAU UGM.
- Stockdale, Joseph. 2014. *The Island of Java*. Yogyakarta: Indo Literasi.
- Sutherland, Heather. 1973. "Notes on Java's Regent Families Part I", dalam *Indonesia* No. 16.
- _____. 1983. *Terbentuknya Sebuah Elite Birokrasi*. Jakarta: Sinar Harapan.
- Tauhid Mochammad. 2011. *Masalah Agraria: Sebagai Masalah Penghidupan dan Kemakmuran Rakyat Indonesia*. Jakarta: Yayasan Bina Desa.
- Thorn, William. 1993. *The Conquest of Java: Nineteenth-century Java Seen Through The Eyes of a Soldier of the British Empire*. Singapore: Periplus.
- Toer, Pramudya Ananta. 2012. *Jalan Raya Pos Jalan Daendels*. Jakarta: Lentera Dipantara.
- Tjondronegoro, S.M.P. 2008. *Dua Abad Penguasaan Tanah: Pola Penguasaan Pertanian di Jawa dari Masa ke Masa*. Jakarta: Yayasan Obor Indonesia.
- Van Anrooij, Francien (ed.). 1978. *Between People and Statistics: Essays On Modern Indonesian History Presented to P. Creutzberg*. The Hague: Martinus Nijhoff.
- Van Der Kemp, P.H. 1916. *Java's Landelijk Stelsel 1817-1819*. 's-Gravenhage: Martinus Nijhoff.
- Van Niel, Robert. 2003. *Sistem Tanam Paksa*. Jakarta: LP3ES.
- _____. 2005. *Java's Northeast Coast 1740-1840*. Leiden: CNWS Publication.

- Van Zanden, Jan Luiten. 2012. *Ekonomi Indonesia 1800-2010: Antara Drama dan Keajaiban Pertumbuhan*. Jakarta: Kompas.
- Veth, P.J. 1903. *Java: Geografisch, Ethnologisch, Historisch, Tweede Druk*. Haarlem: De Erven F. Bohn.
- Vlekke, Bernard H.M. 2008. *Nusantara: Sejarah Indonesia*. Jakarta: KPG.
- Wertheim, W.F. 1999. *Masyarakat Indonesia Dalam Transisi: Studi Perubahan Sosial*. Yogyakarta: Tiara Wacana.
- Wijayanti, Putri Agus. 2001. *Tanah dan Sistem Perpajakan Masa Kolonial Inggris*. Yogyakarta: Tarawang Press.
- Wood, Ellen Meiksins. 2002. *The Origin of Capitalism*. London: Verso.